

20 Câu Hỏi và Trả Lời về Kinh tế

Kinh tế học là ngành khoa học nghiên cứu cách con người và xã hội phân bổ các nguồn lực khan hiếm để đáp ứng nhu cầu không giới hạn. Nó phân tích các quyết định liên quan đến sản xuất, phân phối, tiêu dùng hàng hóa và dịch vụ, đồng thời xem xét các yếu tố như cung, cầu, giá cả và chính sách kinh tế.

Theo Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF), tăng trưởng GDP toàn cầu năm 2024 đạt khoảng 3,2%, duy trì ổn định so với năm 2023, nhưng thấp hơn mức trung bình 3,8% của giai đoạn 2000–2019, do ảnh hưởng của lạm phát và bất ổn địa chính trị.

Quy luật cung và cầu quyết định giá cả trên thị trường: khi cầu tăng vượt cung, giá tăng; khi cung vượt cầu, giá giảm. Ví dụ, nếu nhu cầu về một sản phẩm tăng mà sản lượng không đổi, giá sẽ tăng để cân bằng thị trường.

Theo IMF, GDP danh nghĩa của Hoa Kỳ năm 2024 đạt khoảng 27,36 nghìn tỷ USD, tiếp tục giữ vị trí nền kinh tế lớn nhất thế giới, vượt xa Trung Quốc (18,3 nghìn tỷ USD).

Lạm phát là sự gia tăng liên tục của mức giá chung trong nền kinh tế, làm giảm sức mua của tiền tệ. Nguyên nhân chính bao gồm tăng chi phí sản xuất (lạm phát chi phí đẩy), tăng nhu cầu tiêu dùng (lạm phát cầu kéo), hoặc chính sách tiền tệ nới lỏng làm tăng cung tiền.

IMF báo cáo tỷ lệ lạm phát toàn cầu năm 2024 giảm xuống khoảng 5,9%, so với 6,8% năm 2023, nhờ các chính sách thắt chặt tiền tệ của các ngân hàng trung ương, nhưng vẫn cao hơn mục tiêu 2% ở nhiều quốc gia.

Chính sách tiền tệ, do ngân hàng trung ương thực hiện, điều tiết cung tiền và lãi suất để kiểm soát lạm phát, ổn định tỷ giá hối đoái và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế hoặc việc làm, thường thông qua các công cụ như lãi suất hoặc mua/bán trái phiếu.

Theo Eurostat, tỷ lệ thất nghiệp trung bình ở Liên minh châu Âu năm 2024 là khoảng 6,0%, ổn định so với năm 2023, với các quốc gia như Đức đạt mức thấp 3,4%, trong khi Tây Ban Nha vẫn ở mức cao hơn, khoảng 11,5%.

Thâm hụt ngân sách xảy ra khi chi tiêu của chính phủ vượt quá thu nhập từ thuế và các nguồn khác, thường được tài trợ bằng vay nợ. Điều này có thể làm tăng nợ công và ảnh hưởng đến lãi suất hoặc lạm phát nếu không được kiểm soát.

Văn phòng Ngân sách Quốc hội Mỹ (CBO) ước tính thâm hụt ngân sách năm 2024 đạt khoảng 1,8 nghìn tỷ USD, tương đương 6,7% GDP, do chi tiêu công cao và doanh thu thuế không đủ bù đắp.

Toàn cầu hóa thúc đẩy thương mại, chuyển giao công nghệ và giảm giá hàng hóa, nhưng cũng có thể làm tăng bất bình đẳng thu nhập và phụ thuộc vào thị trường quốc tế. Nó giúp các nước đang phát triển tiếp cận vốn, nhưng dễ bị tổn thương bởi khủng hoảng kinh tế toàn cầu.

Theo Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO), kim ngạch thương mại hàng hóa toàn cầu năm 2023 đạt khoảng 24,3 nghìn tỷ USD, giảm 5% so với năm 2022 do suy thoái kinh tế và gián đoạn chuỗi cung ứng.

CPI đo lường sự thay đổi trung bình trong giá cả của một rổ hàng hóa và dịch vụ mà người tiêu dùng sử dụng, như thực phẩm, nhà ở và giao thông. Nó là chỉ số chính để đánh giá lạm phát và chi phí sinh hoạt.

Theo Cục Dự trữ Liên bang (Fed), chỉ số giá tiêu dùng (CPI) của Mỹ tăng khoảng 3,0% trong năm 2024, giảm từ 4,1% năm 2023, nhờ các chính sách lãi suất cao nhằm kiềm chế lạm phát.

Bong bóng kinh tế xảy ra khi giá tài sản (như bất động sản hoặc cổ phiếu) tăng vượt xa giá trị thực do đầu cơ và tâm lý thị trường quá lạc quan. Khi bong bóng vỡ, giá tài sản sụp đổ, gây thiệt hại lớn cho nhà đầu tư và nền kinh tế.

Theo UNCTAD, dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) toàn cầu năm 2023 đạt khoảng 1,3 nghìn tỷ USD, giảm 12% so với năm 2022, do các nhà đầu tư thận trọng hơn trước bất ổn kinh tế và địa chính trị.

Kinh tế thị trường tự do dựa trên cơ chế cung và cầu để xác định giá cả, sản xuất và phân

phối, với ít sự can thiệp của chính phủ. Nó khuyến khích cạnh tranh, đổi mới, nhưng có thể dẫn đến bất bình đẳng nếu không có chính sách điều tiết.

Ngân hàng Thế giới dự báo GDP của Việt Nam tăng trưởng khoảng 6,1% trong năm 2024, nhờ vào xuất khẩu mạnh mẽ (đặc biệt là điện tử) và các chính sách kích thích kinh tế nội địa.

Lãi suất thấp làm giảm chi phí vay vốn, khuyến khích doanh nghiệp và cá nhân đầu tư vào dự án hoặc mua sắm. Ngược lại, lãi suất cao làm tăng chi phí vay, giảm động lực đầu tư và tiêu dùng, giúp kiềm chế lạm phát.

Theo Cơ quan Năng lượng Quốc tế (IEA), năng lượng tái tạo chiếm khoảng 30% tổng sản lượng điện toàn cầu năm 2023, tăng từ 28% năm 2022, nhờ sự mở rộng của năng lượng mặt trời và gió, đặc biệt ở châu Âu và Trung Quốc.